

Есе – це малий жанр філософської, літературно-критичної, історико-біографічної, публіцистичної прози.

Як вид самостійної роботи здобувача освіти есе є міркуванням над певною проблемою з використанням асоціативних образів, ідей, концепцій з галузі знання, що вивчається, а також громадської практики і власного досвіду. Ми вчимося мислити, поки вчимося висловлювати свої думки.

Коли необхідно написати есе, то кожна думка в ньому має бути самостійною. Есе відображає особисті уявлення про світ, проблему, явище, факт, навіть якщо це уявлення здобує лише шляхом посиленого читання та переробки чужих думок. За допомогою есе є можливість асоціювати факти та твердження з різних джерел, будувати аргументацію, робити знання більш чіткими та систематизованими. Головна мета есе – навчитися логічно вибудовувати аргументи, які складають основу прикінцевих висновків. Необхідно не просто розповідати, що написано в книгах (переказ прочитаного), а зіставляти те, що там написано, і включатися до обговорення проблеми, викладати власні думки.

Основними відмітними характеристиками есе є такі:

- невеликий обсяг;
- наявність конкретної теми, проблеми або питання;
- свобода творчості та стилю;
- суб'єктивна позиція висловлювань, тобто відображення власного світогляду, думок і почуттів, роздумів та асоціацій, а не просто відтворення факту;
- невимушеність міркувань;
- динамічна зміна полемічних висловлювань, питань, орієнтація на розмовний стиль мовлення;
- образність, парадоксальність, афористичність;
- внутрішня смислова єдність.

Особливого значення під час написання есе надають актуалізації життєвого досвіду як «узагальненого» продукту переробки у свідомості багатьох відбитків пережитих ситуацій. Процес його написання створює умови виходу за рамки свого досвіду і його переконструювання, а інформація, сприйнята в певній ситуації, стає моделлю переосмислення реальності. Звідси саме ситуація актуалізації досвіду може служити тим контекстом, на тлі якого можливі міркування над проблемою і вираження своїх думок.

Отже, мета есе – розвиток навичок самостійності творчого мислення та письмового викладу власних думок шляхом розкриття обраної або запропонованої викладачем теми з використанням роздумів і доказів, які підкріплені аргументами.

Структура есе є такою:

1. Вступ
2. Послідовність думок автора за правилом: коротка теза – аргумент.
3. Висновок (підсумок, резюме).

Есе як вид самостійної роботи характеризується:

- оригінальністю способу подання тексту;

- суб'єктивізацією змісту, застосуванням метафор і асоціацій, які свідчать про обізнаність здобувача та його орієнтацію в проблемі;
- авторською модальністю тексту, його відкритістю, свободою в оцінках і коментарях;
- вільною формою запису, що допускає поєднання різних жанрових варіантів – лист до себе, звернення до читача;
- природністю тону міркування, що не претендує на загальноприйняте трактування предмета висловлювання, установкою на розмовну інтонацію та лексику.

На перший погляд написання есе є достатньо легким завданням, оскільки немає потреби опрацювати певну кількість джерел, поєднувати знайдену інформацію за логікою доповіді та забезпечувати її цілісність. Однак його написання передбачає висловлення власної думки із залученням власного досвіду, а відтак, наявність багатого словникового запасу, афористичного мислення, послідовності у викладі думок та вміння використовувати образні засоби.

Отже, есе – це твір невеликого обсягу і вільної композиції, що виражає індивідуальні враження та міркування з конкретного приводу чи питання та явно не претендує на остаточне або вичерпне трактування предмета.

Додаткову інформацію щодо організації самостійної роботи і виконання завдань можна отримати у посібнику, який розміщено на сторінці дисципліни: Горбань Г. О. Самостійна робота здобувача освіти. Запоріжжя : ЗНУ, 2021.